

Covid-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Beceri Öğretiminin Sürdürülmesine Yönelik Hemşire Eğitimcilerinin Deneyimleri: Kanada McMaster Üniversitesi Örneği

Derya Uzelli Yılmaz^{1,2}

¹İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü, İzmir, Türkiye

²McMaster Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Simülasyona Dayalı
Öğrenme Merkezi, Hamilton, ON,
Kanada

Derya UZELİ YILMAZ, Dr. Öğr. Üyesi

İletişim: Derya Uzelli Yılmaz
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Hemşirelik,
İzmir, Türkiye
Tel: +902323293535
E-Posta: duzelli86@gmail.com

Gönderilme Tarihi : 09 Temmuz 2020
Revizyon Tarihi : 08 Ekim 2020
Kabul Tarihi : 12 Ekim 2020

ÖZET

Amaç: Araştırmanın amacı Kanada McMaster Üniversitesi hemşirelik programı eğitimcilerinin Covid-19 pandemi sürecinde hemşirelik beceri öğretiminin sürdürülmesine yönelik deneyimlerinin belirlenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desende yürütülmüştür. Araştırma Nisan-Haziran 2020 arasında Kanada McMaster Üniversitesi Hemşirelik Programı'nda gerçekleştirilmiş, araştırmaya katılmak için gönüllü olan 6 eğitimci ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırma verileri pandemi nedeni ile çevirim içi ortamda hazırlanan 5 adet açık uçlu sorudan oluşan görüş ve deneyim formu ile toplanmıştır. Nitel verilerin analizinde tematik içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Eğitimcilerin COVID-19 pandemi sürecinde hemşirelik beceri öğretiminin sürdürülmesindeki deneyimlerine yönelik 5 tema belirlenmiştir. Eğitimciler, pandemi süresince beceri öğretimlerini uzaktan eğitim ve sanal simülasyon yöntemleri yolu ile sürdürmüşlerdir. Bu dönemde eğitimcilerin yaşadıkları güçlükler arasında, uzaktan eğitim yöntemlerine uyum, internet erişimine bağlı teknik sorunlar ve öğrencilerin değerlendirilmesine yönelik zorluklar yer almıştır. Eğitimciler, bu süreçte yaşanan olumlu ve olumsuz tüm deneyimlerin raporlanmasının gelecekteki uygulamaların geliştirilmesinde önemli olacağına dikkat çekmiştir.

Sonuç: Tüm dünyada pandemi sürecinin getirmiş olduğu sosyal mesafe ve karantina önlemleri ile hemşirelik eğitim süreci önemli ölçüde yeniden şekillenmiştir. Kanada McMaster Üniversitesi eğitimcileri de bu süreçte çeşitli sorunlar ile karşılaşmıştır. Ancak, sorunların ulusal ve kurumsal düzeyde sunulan imkanlar ile ilişkili olarak şekillendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, hemşirelik beceri öğretimi, hemşire eğitimcileri, deneyim

Nurse Educators' Experiences of Continuing Nursing Skill Training in the Covid-19 Pandemic Process: Example of Canada McMaster University

ABSTRACT

Purpose: The objective of this study was to collect Canada McMaster University nursing program educators' opinions and experiences of continuing nursing skill training in the time of the Covid-19 pandemic.

Materials and Methods: The study was conducted in phenomenological design which is one of the qualitative research methods. The research was conducted between April-June 2020, at McMaster University Nursing Program in Canada. The research was completed with 6 educators who volunteered to participate in the research. The research data were collected through an online form consisting of 5 open-ended questions due to the pandemic. The thematic content analysis method was used in the analysis of qualitative data.

Results: 5 themes were determined for the educators' experiences in continuing nursing skills training during the Covid-19 pandemic. The educators continued their skill teaching through online education and virtual simulation methods during the pandemic. The difficulties experienced by the educators in this period included adaptation to online education methods, technical problems related to internet access and difficulties in evaluating students. Educators pointed out that reporting all experiences during this process will be important in developing future practices.

Conclusion: The nursing education process has been significantly remodeled with the social distance and quarantine measures by the pandemic process all over the world. Canada McMaster University educators also faced various problems in this process. However, it was observed that the problems were shaped in relation to the opportunities provided at the national and institutional levels.

Keywords: Covid-19, Nursing skills training, nurse educators, experience

Hemşirelik bireyin sağlığını koruyan, geliştiren ve hastalık durumunda kapsamlı, kaliteli ve kanıt temelli sağlık hizmetini hedefleyen bilimsel bir bakım sanatıdır (1). Tüm dünyayı etkisi altına alan Corona (Covid-19) pandemisi ile birlikte, sağlık sisteminin ön saflarında yer alan hemşirelerin bilgi ve becerilerine en ihtiyaç duyulan zamanlar yaşanmaktadır. Pandemi hızla gelişmeye devam ederken, sadece sağlık bakım sistemi değil aynı zamanda hemşirelik eğitimi de bu süreçten etkilenmiş, sosyal mesafe ve karantina önlemleri hemşirelik öğrencilerinin dünya çapında öğrenme şekillerini derinden değiştirmiştir. Uluslararası hemşirelik birlikleri ve ülkemizdeki Hemşirelik Eğitimi Derneği (HEMED) nitelikli hemşirelik eğitiminin Covid-19 pandemisi ile mücadeleye katkı sağlayacak önemli bir hizmet olduğu vurgulamakta birlikte, yeterli hazırlık, denetim ve destek olmadan mezun edilecek hemşirelik öğrencilerinin kendilerini, hastaları ve sağlık profesyonellerini daha fazla risk altına sokabileceklerini bildirmiştir (2-5).

Yüksek öğretim kurumu (YÖK) ve sağlık yetkililerinden gelen direktiflere yanıt olarak, hemşirelik programlarının eğitimleri uzaktan eğitime yolu ile sürdürmeleri ve yüzde teorik dersleri, laboratuvarları ve/veya öğrenci klinik uygulamalarını iptal etmeleri gerekmiştir. Ülkemizde 9 Nisan 2020 tarihli Yükseköğretim Yürütme Kurulu'nda alınan karara göre hemşirelik programlarında mezun aşamasında olan öğrencilerin, Covid-19 pandemisi ile yaşanan güçlükler nedeniyle, 2019- 2020 eğitim ve öğretim yılı bahar dönemiyle sınırlı kalmak kaydıyla, eğitim süreçlerini uzaktan öğretim yoluyla; simülasyon, proje, vaka analizi vb. faaliyetlerle tamamlayabilmeleri hususunun yüksek öğretim kurumlarının ilgili kurulları tarafından değerlendirilerek karara bağlanması uygun görülmüştür (6). Bu nedenle, dünyada ve ülkemizde hemşirelik okulları örgün öğretime kapalıyken, birçok üniversite uzaktan eğitimin nasıl yapılacağı konusunda hemşire eğitimcilerini eğitmek ve öğrencilerin evden dersleri nasıl tamamlayacaklarını bilgilendirmek için uğraşlar vermektedir. Bunun yanında hemşirelik fakülte/bölüm yöneticileri ve eğitimcileri de pandemi çabalarını desteklemek, öğrencilerin akademik ilerlemelerine devam edebilmelerini, derecelerini tamamlamalarını ve ihtiyaç duydukları iş gücüne katılmalarını sağlamak için yoğun çaba sarf etmektedirler. Öğrenciler ise teknolojiyi kullanarak yeni bir öğrenme ortamını deneyimlemekte, bilgiye erişimde zorlanma ve değerlendirme sürecine ilişkin çeşitli kaygılar yaşayabilmektedir.

Nitelikli hemşirelerin yetiştirilebilmesi için, hemşirelik eğitimi alanında uzman hemşire eğitimcileri ile teorik eğitimi destekleyen laboratuvar ve klinik uygulama ortamlarında

verilmelidir (7). Ancak, teorik derslerin uzaktan eğitim yoluyla sürdürülmesi devam ederken, uygulama alanlarında klinik öğretimin sınırlanmasına veya iptaline neden olan Covid-19 pandemisi nedeniyle, birçok hemşirelik programı öğrencilerin klinik ve beceri öğretimlerini karşılamada yollarını bulmakta zorlanmaktadır. Bu nedenle, Covid-19 krizinin hemşirelik laboratuvar uygulamalarının ve klinik uygulamaların sürdürülmesinde yenilikçi ve yaratıcı yollar gerektirdiği açıktır. Ülkemizde hemşirelik dernekleri ve hemşirelik fakülte/bölgümleri öğrencilerimizin eğitim programlarına mümkün olan en iyi şekilde devam etmeleri için tüm güçleri ile yaratıcı bir şekilde çalışmaktadır. Ancak uygulanması önerilen yöntemlerin ülkemizde yeni olması, altyapı ve teknik desteğin her kurumda eşit bir şekilde sağlanamaması ve hemşirelik fakülte/bölgümlerinde olabilecek bütçe sorunları nedeni ile bu süreci başarılı bir şekilde yöneten hemşirelik programlarından edinilen deneyimlerin ülkemizdeki hemşirelik eğitimcilerine yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Amaç

Araştırmanın amacı Kanada McMaster Üniversitesi Hemşirelik Programı eğitimcilerinin Covid-19 pandemisi sürecinde hemşirelik beceri öğretimlerinin sürdürülmesine yönelik deneyimlerinin belirlenmesidir. Araştırmanın soruları:

1. Kanada McMaster Üniversitesi Hemşirelik Programı eğitimcilerinin Covid-19 pandemisi sürecinde hemşirelik beceri öğretimlerinin sürdürülmesine yönelik yaşadıkları deneyimler nelerdir?
2. Kanada McMaster Üniversitesi Hemşirelik Programı eğitimcilerinin Covid-19 pandemi sürecinde hemşirelik beceri öğretimlerinin sürdürülmesine yönelik önerileri nelerdir?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi ve Yeri

Lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim veren McMaster Üniversitesi Hemşirelik Programı, 1941 yılında eğitim-öğretime başlamış; günümüzde yarı ve tam zamanlı çalışan fakülte ve klinik eğitimcileri ile eğitim-öğretim sürecine devam etmektedir. McMaster Üniversitesi Hemşirelik Programı eğitimcilerinin Covid-19 pandemisi sürecinde hemşirelik beceri öğretiminin sürdürülmesine yönelik deneyimlerinin belirlenmesi amacı ile yapılan bu nitel araştırmada, fenomenolojik desen kullanılmıştır.

Araştırmanın Evreni/Örnekleme

Araştırmanın evrenini Nisan-Haziran 2020 tarihleri arasında Kanada McMaster Üniversitesi Hemşirelik Programı'nda beceri eğitimi veren öğretim elemanları oluşturmuş, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 6 eğitimci ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanma Süreci

Araştırma verileri Covid-19 pandemisi nedeni ile Google Form programı aracılığı ile online ortamda hazırlanan 5 adet açık uçlu sorudan oluşan deneyim ve görüş formu ile toplanmıştır. Araştırmanın planlanma aşamasında, hemşirelik programında çalışan eğitimcilere kurumsal e-posta yolu ile araştırmanın içeriği hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya davet edilmişlerdir. Ardından, araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara online veri toplama formu yine kurumsal e-posta yolu ile iletilmiştir. Katılımcılar araştırma sorularını yanıtlamadan önce bilgilendirmiş onam formunu okumuş ve araştırmaya katılmayı kabul etmiştir. Araştırmaya katılmaya kabul eden katılımcılara aşağıda yer alan 5 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir:

1. Covid-19 pandemisi süresince üniversiteniz tarafından sağlanan kaynaklar açısından hemşirelik beceri öğretimine devam etmek için kullandığınız öğretim stratejileri nelerdir?
2. Covid-19 pandemi süresince hemşirelik beceri öğretiminin sürdürülmesinde karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
3. İçinde bulunduğumuz durum ile birlikte hemşirelik beceri öğretiminin geleceğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
4. Covid-19 pandemi sürecinde hemşirelik beceri öğretiminin sürdürülmesine ve değerlendirilmesine yönelik hemşirelik eğitimcilerine önerileriniz nelerdir?
5. Covid-19 pandemi sürecinde hemşirelik eğitimlerine uzaktan eğitim yöntemleri ile devam eden hemşirelik öğrencilerine önerileriniz nelerdir?

Verilerin Değerlendirilmesi

Nitel verilerin analizinde tematik içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, verinin sistematik bir şekilde tasvir edilmesi için kullanılmaktadır (8). Tematik içerik analizi için; eğitimcilerin ifadeleri araştırmacı tarafından Microsoft Word dosyası olarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Yazılan ifadelerin kavramsallaştırılması için;

araştırmacı dışında bilgi ve öğretim teknolojileri doktoralı bir araştırmacının da gönüllü olarak yanıtları bağımsız olarak okuması ve kavramsallaştırması sağlanmıştır. Ortaya çıkan bağımsız kavramsal kodlar tekrar tekrar okunarak aynı, benzer ve farklı ifadeler çıkarılmış, mantıklı bir şekilde düzenlenip, veriyi açıklayan temalar saptanmıştır. İfadeler ve kodlar yayına hazırlanma aşamasında Türkçe diline çevrilmiştir. Katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilirken, E1, E2, E3, E4, E5 ve E6 kodları kullanılarak ifadelerin hangi katılımcıya ait olduğu belirtilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için Kanada Hamilton/Ontario Entegre Araştırma Etik Kurulunu'na (HİREB) başvuru yapılmıştır. HİREB araştırmayı Kanada Ontario Eyaleti Etik Kurulları TCPS2 (Tri-Council Policy Statement (Üçlü Konsey Prensiptir Raporu) (2018) Madde 2.5'e göre kalite geliştirme/program değerlendirme kategorisinde değerlendirerek çalışmayı etik muafiyet kategorisinde değerlendirmiştir. Araştırma tamamen gönüllülük esasına göre yapılmış olup, gönüllü katılımcılardan online ortamda bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma Kanada McMaster Üniversitesi Hemşirelik Programı'nda beceri eğitimi veren sınırlı sayıda öğretim elemanı ile gerçekleştirilmiştir. Örneklemin Kanada'da tek bir üniversite ile sınırlı tutulması nedeniyle araştırma sonuçlarına genelleme yapılamaz.

Bulgular

Yapılan içerik analizi sonucunda eğitimcilerin Covid-19 pandemi sürecinde hemşirelik beceri öğretiminin sürdürülmesindeki deneyimlerine yönelik 5 tema belirlenmiştir. Bunlar:

1. Hemşirelik beceri öğretimini sürdürmede kullanılan öğretim stratejileri
2. Hemşirelik beceri öğretimini sürdürmede yaşanan güçlükler
3. Hemşirelik beceri öğretiminin geleceğine ilişkin görüşler
4. Eğitimcilerle öneriler
5. Öğrencilere öneriler

Hemşirelik Beceri Öğretimini Sürdürmede Kullanılan Öğretim Stratejileri

Katılımcılar Kanada Hemşirelik Okulları Birliği'nin (Canadian Association of School of Nursing-CASN) Covid-19 pandemi sürecinde hemşirelik eğitiminin kalitesinin sürdürülmesine yönelik yayınladığı raporu vurgulamasının ardından hemşirelik beceri öğretimini sürdürmede kullandıkları öğretim stratejilerine yönelik deneyimlerini paylaşmışlardır. Bu yöntemlerin CASN tarafından tüm hemşirelik okullarına duyurulduğunu, McMaster Üniversitesi Hemşirelik Programı olarak alınan karara göre uzaktan eğitim ve sanal simülasyon yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir.

"CASN tarafından yapılan duyuru ile Kanada genelindeki tüm hemşirelik okullarının kullanabileceği yöntemler belirlenmişti. Ancak bizim kendi programımızda hangi yöntemi kullanacağımıza karar vermemiz gerekti. Teorik dersler için uzaktan eğitim yolu ile öğrencilerimizle iletişime geçmemiz kararı alındı. Üniversitemizin uzaktan eğitim sisteminin yıllardır kullanıyorduk. Ancak beceri eğitimi için, özellikle mezuniyet aşamasındaki öğrencilerde sanal simülasyon uygulamasının kullanılması kararı alındı." (E3)

"Klinik uygulama alanlarına şu an ve belki de uzun bir zaman daha öğrenci alınamayacak. Bu nedenle beceri eğitimi yüksek gerçekçi sanal simülasyon ile sürdürmemiz gerekiyordu. Yapılan duyuruda eğer bir dersin teorik eğitiminin %50'sinden azı tamamlanmışsa zaten bu yöntemler öneriliyordu" (E1)

"Rutin bir beceri öğretime devam edemesek de CASN'nin öncelikli öğretilmesi ve değerlendirilmesi gereken beceriler olarak belirlediği enfeksiyon önleme stratejileri, ilaç uygulamaları ve fiziksel değerlendirme becerilerine odaklandı. CASN'nin hemşirelik okullarına ücretsiz sunduğu sanal simülasyon modülleri var. Bu modülleri ve Zoom yolu ile yaptığımız sanal simülasyon uygulamalarını kullanıyoruz." (E5)

Hemşirelik Beceri Öğretimini Sürdürmede Yaşanan Güçlükler

Katılımcılar Covid-19 pandemi süresince hemşirelik beceri öğretiminin sürdürülmesinde yaşadıkları güçlükler yönelttik. Bu güçlükler arasında eğitimcilerin uyum sürecine bağlı sorunları, eğitimcilerin ve öğrencilerin yaşadığı internet erişimine bağlı bazı teknik sorunlar ve öğrencilerin değerlendirilmesine yönelik yaşanan zorluklar yer almıştır.

"Bu süreçte beceri öğretimini istediğimiz kalitede sürdürmemiz çok mümkün görünmüyordu. Becerileri yüz yüze

öğretmeye alışkın olan bizler birden uzaktan eğitime geçince uyum sağlamada zorlandık bu durum verimliliğimiz ve motivasyonumuzu olumsuz etkiledi." (E2)

"Bu süreç hemşirelik eğitimi tamamen etkiledi. Bunu kabul etmek ve ülke genelinde standart uygulamaları kullanmak önem taşıyor. Bunu başardığımızı düşünüyorum. Ancak bazı öğrenciler ve bazen de bizler internet erişimine bağlı zaman zaman sorunlar yaşadık. Böyle durumlarda yaptığım dersleri kaydettim ve öğrencilerin tekrar izlemesini sağladım." (E4)

"Hemşirelik eğitimi hasta/birey etkileşimi olmadan devam ettirmek tabii ki mümkün değil. Teorik dersleri tamamladık ancak öğrencileri klinik ortamda değerlendirmemiz mümkün görünmüyor. Simülasyon uygulamaları büyük avantaj sağlasa da öğrencileri hasta başında değerlendirememek en büyük güçlüklerden biri. CASN'nin gelecekte bu konuda standart uygulamaları duyurması çok önemli." (E6)

Hemşirelik Beceri Öğretiminin Geleceğine İlişkin Görüşler

Katılımcılar Covid-19 pandemisi ile birlikte hemşirelik beceri öğretiminin geleceğine ilişkin görüşlerini paylaşmışlardır. Katılımcıların tamamı gelecekte hemşirelik beceri öğretiminin önemli bir bölümünün uzaktan eğitim yöntemleri ile yürütülebileceğini, bu nedenle buna yönelik planlamaların yapılması gerektiğini düşünüyordu.

"Sanal simülasyon uygulamaları çok önem taşıyacak. Bu uygulamalar hemen başarı sağlamayabilir. Şu anki uygulamalar gelecekteki uygulamaların örnek teşkil edecek. Ancak gelecek için gerekli altyapı, eğitimcilerin ve öğrencilerin adaptasyonu şart." (E3)

"Hemşirelik eğitimcileri olarak hasta etkileşimi olmadan hemşirelik eğitimi nasıl sürdürülür bunu hiç düşünmemiştik. Tabii ki öğrenciler de bunu hiç tahmin etmiyordu. Ama görünen o ki gelecekte diğer sağlık profesyonelleri ile birlikte hemşirelik eğitiminin önemli bir bölümünü uzaktan eğitim yöntemleri sürdüreceğiz." (E4)

"Bence gelecekte uzaktan eğitim yüz yüze eğitime sadece destek olarak görülen yöntem olarak değil, eğitimin temel zemini haline dönüşecek. Şu an hemşirelik beceri öğretimi yüz yüze sürdürmüyoruz. Yakın gelecekte yüz yüze yapılan beceri eğitimi ile uzaktan eğitimin etkinliğini göreceğiz buna yönelik müfredatımızı şekillendireceğiz." (E5)

Eğitimcilere Öneriler

Katılımcılar, hemşirelik eğitimcilerine Covid-19 pandemi sürecinde hemşirelik beceri öğretiminin sürdürülmesi ve bu becerilerin değerlendirilmesine yönelik önerilerini paylaşmıştır. Bu öneriler arasında eğitimciler ve öğrencilerden sıklıkla geri bildirim alınması, bu geribildirimleri yapılacak toplantılarla değerlendirmesi ve bu toplantılarda alınan kararların paylaşılması yer almış; bazı katılımcılar ise öğrencilerin beceri değerlendirmesinde kullandıkları yöntemleri paylaşmıştır.

“Bu olağandışı dönemde tüm eğitimciler hemşirelik eğitimi sürdürmek için olağanüstü çaba gösteriyor. Hepimiz bize sunulan yöntemleri kullanıyoruz. Bu yöntemlerin etkinliğini görmek için yapılan uygulamaların raporlanması ve üst kurumlara sunulması çok önemli. Öğrencilerden ve eğitimcilerden geribildirim alarak gelecekteki kaliteli uygulamaları belirlemelisiniz.” (E1)

“Eminim dünya genelinde kullanılan uygulamalar farklıdır. Çünkü bu eğitimci sayısına, öğrenci sayısına ve üniversite kaynaklarına bağlı. Biz beceri öğretimi sanal simülasyon uygulamaları ile devam ettirmeye çalışıyoruz ancak değerlendirmede her öğrencinin kendini değerlendirmesine daha çok önem verdik. Örneğin öğrenciler Covid-19 ile ilgili simülasyon senaryoları yazdılar. Öğrencileri bakım ortamına hazırlamak için müfredata mutlaka Covid-19 ile ilgili içerikler eklenmesini öneririm.” (E2)

“Klinik akıl yürütme / karar verme süreci sanal simülasyonlar ile değerlendirilebilir, ekip çalışması yine sanal simülasyonlar / vaka çalışmaları ile değerlendirilebilir, bilgi yine testler kullanılarak değerlendirilebilir. Bu yöntemlerin raporlanması ve öğrencilerden gelen geribildirimler gelecekte hangi uygulamaları kullanacağımızı belirleyebilir.”

Öğrencilere Öneriler

Katılımcıların tamamı hemşirelik eğitiminin sürdürülmesindeki mevcut durumun öğrencilerin kaygı düzeyini arttıracığını öngörmüş, pandemi sürecinde eğitimlerine uzaktan eğitim yöntemleri ile devam eden öğrencilere önerilerini paylaşmıştır.

“Çevrimiçi dersler ile bilgi ve karar alma becerisine sahip olacaklar, ancak yüz yüze dersler devam etmeye başladıktan sonra becerilerin uygulanması ve edinilmesi sağlanabilir. Bunun için kaygı duymamalılar.” (E3)

“Öğrenciler eğitimlerinde yaşayacakları kesintilerin Kayıtlı Hemşire (Registered Nurse- RN) olarak gelecekteki kariyerleri

için ne anlama geleceği konusunda endişelendiler. Bu belirsiz süreçte motivasyonlarını yüksek tutmalarını öneririm. Bizlerin akademik yollarıyla ilgili endişelerini ciddiye almamızdan emin olmalılar.” (E2)

“Öğrenciler bu sürecin getirdiklerine uyum sağlamaya çalışmalı ve gelecek için endişe duymamalıdır. Eğer baş edemedikleri sorunlar varsa mutlaka eğitimcilerine geribildirim versinler. Şu an evde sağlıklı ve güvende kalırsak hep birlikte laboratuvar ve klinik alanlarda görüşebiliriz.” (E6)

Tartışma

Kanada'da 9 Mart 2020 tarihinde Covid-19 ile ilişkili ilk ölümün gerçekleşmesinin ardından 10 Mart 2020 tarihinde tüm eğitim-öğretim programlarında yüz yüze eğitim durdurulmuştur. Hemen ardından CASN, hemşirelik öğrencilerinin değerlendirilmesi, yeterliklerinin sınanması, beceri ve klinik uygulamaların nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin bir rapor sunmuştur (3). Bu raporda, öğrencilerin pandemi sürecinde mezuniyet süreçlerinin gecikmelerini önleyecek ve sağlık hizmeti sunumunu destekleyecek belgelenecek, yenilikçi müfredat değişikliklerini kabul edileceği yer almıştır. CASN, klinik öğretim sürecinin şu an ve yakın gelecekte sürdürülemeyeceğini, bu nedenle bu değişikliklerin teorik ve beceri öğretimlerinin sürdürülmesinde kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda CASN, teorik dersler için Microsoft Teams, Zoom, Cisco Webex gibi çevrimiçi video konferans uygulamalarını önermiştir. Hemşirelik beceri eğitimi için önerilen öğretim yöntemleri arasında sanal, etkileşimli video simülasyon uygulamaları yer almıştır. Nitekim, araştırma kapsamında yer alan eğitimciler kurumlarında CASN tarafından alınan ve duyurulan rapor doğrultusunda uzaktan eğitim ve sanal simülasyon yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Pandemi sürecinde yüz yüze eğitimlerin sürdürülemezliği sağlık profesyonellerin eğitiminde sanal simülasyon kullanımının artmasıyla sonuçlanmıştır. Sanal simülasyon, hemşirelik eğitiminde çeşitli becerilerin etkili öğretimi kolaylaştıran yeni bir teknolojidir (9). Gerçek yaşamdaki klinik senaryoları simüle eden bir bilgisayar programı olarak tanımlanan sanal simülasyonlar, motor becerileri, karar verme becerilerini veya iletişim becerilerini kullanarak bir bilgisayar ekranında tasvir edilen gerçekliğin yeniden yaratılmasıdır (10). Öğrenci bu ortamdaki sanal hastaya tanılama yaparak tedavi/bakım kararları veren bir sağlık hizmeti sağlayıcısı olarak hareket etmektedir (9). Kanıt temeli olgunlaşmamış olsa da özellikle sanal simülasyonlar aracılığıyla online olarak gerçekleştirilen klinik eğitimin psikomotor becerilerin edinilmesine izin verebileceğini düşündürmektedir (11).

Pandemi sürecinde de sanal simülasyon uygulamalarının hemşirelik becerilerin öğretiminde güvenilir bir çözüm yolu sunduğu açıktır. CASN, simülasyon alanında uzman ekip üyeleri ve enfeksiyon kontrolü- acil hemşireliği konusunda uzman öğretim üyeleri ile hasta ve toplum değerlendirmesi, kişisel koruyucu ekipman kullanımı ile ilgili sanal simülasyonlar geliştirmiş ve bunu Kanada'daki hemşirelik eğitimcilerinin ve öğrencilerinin kullanımına ücretsiz olarak sunmuştur (12). Ülkemizde HEMED 9 Nisan 2020 tarihinde internet sitesi üzerinden video destekli simülasyon uygulamalarının Covid-19 pozitif hastaya bakım rehberleri ve koruyucu ekipman kullanım talimatlarını içerecek bir düzenleme ile öğrencilerin eğitim sürecine entegre edilmesi gerektiğini önemli bir duyuru olarak ilan etmiştir (5). Öte yandan YÖK 10 Nisan 2020 tarihinde hemşirelik programlarındaki mezuniyet aşamasında olan son sınıf öğrencileri için 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı bahar dönemiyle sınırlı kalmak kaydıyla, eğitimlerini simülasyon gibi uzaktan öğretim yoluyla tamamlayabilmelerine yönelik aldığı kararı paylaşmıştır (6). YÖK'ün almış olduğu bu kararlar Hemşirelik Dekanlar Konseyi toplantısında da değerlendirilmiş, öğrencilerin teorik derslerinin uzaktan öğretim yöntemi ile yapılması, laboratuvar dersleri için sanal laboratuvar, simülasyon gibi yöntemler kullanılması önerilmiştir (13). Araştırma sonuçlarımız doğrultusunda her ne kadar önerilen yöntemlerin ve alınan kararların araştırmanın gerçekleştirildiği yer olan Kanada ile benzer olduğu görülse de ülkemiz hemşirelik programlarında sanal simülasyon tabanlı öğrenme uygulamaları gibi uygulama ve düzenlemeler henüz sınırlıdır. Bununla birlikte, sağlam bir kaynak seti oluşturmak için finansal desteğe ihtiyaç olduğu açıktır.

Tüm dünyada uzaktan eğitime geçişin bu kadar hızlı ve keskin olması sebebiyle bu eğitimi vermeye başlayan eğitimcilerin karşılaştığı bazı zorluklar ortaya çıkmıştır. Araştırmamızda yer alan katılımcılar da beceri öğretiminin sürdürülmesinde yaşadıkları güçlüklerle yönelik deneyimlerini paylaşmışlardır. Beceri öğretiminin doğası gereği yüz yüze öğretime alışkın olan eğitimcilerin sürecin de akut gelişmesi ile birlikte uyum sağlamada zorlanmışlardır. Eğitimcilerin yaşadığı bu güçlüğün evrensel olduğu düşünülmektedir. Halen devam eden bu salgının artık tüm eğitim ortamlarını değiştirdiği açıktır. Buradaki önemli noktanın eğitimcilerin öğrenci eğitiminde ve değerlendirilmesinde eşitlik, liderlik, sosyal adalet, etik konularını öncelik olarak benimsemeleri olduğu düşünülmektedir. Örneğin gelecek akademik dönemde de devam etmesi öngörülen uzaktan eğitimin internet bağlantısı imkânı olmayan veya okulları dışında bu imkânı erişemeyen öğrenciler ile aynı şekilde dersleri takip edebilecekleri

bilgisayar sahibi olmayan öğrenciler açısından uzaktan eğitimleri takip etmek zorlaşacağı açıktır. Öğrencilerin bu süreçte adaletli bir şekilde nasıl değerlendirileceği de göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husustur. Bu kapsamda hemşirelik eğitiminde uluslararası ve ulusal düzeyde imkân ve kaynakların sağlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmamıza katılan eğitimciler pandemi sürecinde hemşirelik beceri eğitimlerini sürdüren ve değerlendiren eğitimcilere önerilerini paylaşmıştır. Bu öneriler arasında kullanılan yöntemlerin gelecekteki etkinliğini belirlemek amacı ile eğitimciler ve öğrencilerden sıklıkla geri bildirim alınması gerektiği yer almıştır. Öğrenci ve eğitimcinin geribildirimi yüksek öğretimde var olan ya da yeni uygulanan yöntemi değerlendirmede sıklıkla kullanılan bir yöntemdir (14). Özellikle öğrenci geri bildirimleri, eğitimcilerin eğitici özelliklerinin iyileştirilmesinde, geliştirilmesinde programla ilgili karar vermede kullanılmaktadır. Ancak uzaktan eğitim deneyiminin teknolojik, teknik, altyapı ve kullanım gibi çok boyutlu özelliklerinden kullanıcılar ve sunan taraf bakımından değerlendirilmelidir (15). Katılımcıların diğer önerisinin Covid-19 ile ilgili konuların hemşirelik eğitim müfredatına dahil edilmesinin gerekliliği ile ilgili olduğu belirlenmiştir. CASN, pandemi süresince öncelikli öğretilmesi ve değerlendirilmesi gereken becerileri enfeksiyon önleme stratejileri, ilaç uygulamaları ve fiziksel değerlendirme becerileri olarak belirlemiştir (16). Bu durum eğitimcilere standart bir yol haritası çizmiş ve öğrencilerin öncelikle bu konular bağlamında değerlendirilmesini sağlamıştır. Nitekim ülkemizde de HEMED, bu dönemde yapılan online derslere Covid-19 ile ilgili içeriklerin mutlaka dahil edilmesini, video destekli simülasyon uygulamalarının, Covid-19 pozitif hastaya bakım rehberleri ve koruyucu ekipman kullanım talimatlarını içerecek bir düzenleme hazırlanması gerektiğini bildirmiştir. Ek olarak müfredatların revize edilerek Covid-19 ile ilgili bilgilerin hemşirelik eğitime entegre edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir (6).

Katılımcılar pandemi sürecinde eğitimlerini uzaktan eğitim yolu ile sürdüren hemşirelik öğrencilerine önerilerini paylaşmıştır. Eğitimciler genel olarak öğrencilerin kariyerleri ile ilgili kaygılanmalarını, mevcut sürece uyum sağlamalarını önermiştir. Kanada hemşirelik eğitim sistemi mezun olan hemşirelerin yasal olarak çalışabilmesi için ulusal yeterlik sınavlarını geçmelerini ve Kanada Hemşireler Birliği (Canadian Nurses Association-CNA)'ne kayıtlanmalarını zorunlu tutmaktadır. CNA tarafından yapılan duyurulara göre, pandemi döneminde ulusal lisans sınavları ileri tarihlere ertelenmiştir (16). Bu kapsamda

ülkemizde de özellikle öğrencilerin bu süreçte yaşayabilecekleri mağduriyetlerin hemşire eğitimciler ve yöneticiler tarafından belirlenerek, ulusal düzeyde imkân ve kaynakların sağlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç

Hemşirelik eğitimcilerinin hemşirelik beceri eğitiminin sürdürülmesi süresince uzaktan eğitim ve sanal simülasyon uygulamaları ile beceri eğitimlerini ve öğrenci değerlendirmelerini sürdürdüğü; ulusal ve kurumsal düzeyde sunulan imkanlar doğrultusunda uzaktan eğitim yöntemlerine yönelik bazı uyum ve teknik sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Eğitimciler, bu süreçte yaşanan olumlu ve olumsuz tüm deneyimlerin raporlanmasının gelecekteki uygulamaların geliştirilmesinde önemli olacağına dikkat çekmiştir. Covid-19 salgının, dünyadaki tüm hemşireleri ve sağlık hizmeti sağlayıcılarını önemli ölçüde etkilemesinin yanı sıra hemşirelik eğitiminin bugünü ve geleceği hakkında da çok sayıda kritik soru ortaya çıkardığı görülmektedir. Covid-19 krizinin ortasında, akademik eğitim camiasının deneyimlerden öğrenmesi ve pratik çözümler uygulandıkça ileriye dönük ve bilimsel bir yaklaşıma öncelik vermesi açıktır. Bu nedenle bu süreci başarılı bir şekilde yöneten hemşirelik programlarından edinilen deneyimlerin ülkemizdeki hemşirelik eğitimcilerine yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Teşekkür

Yazar, araştırma verilerinin analizindeki katkılarından dolayı Dr. Yusuf Yılmaz'a ve çalışmaya katılan eğitimcilere teşekkür eder.

Kaynaklar

1. Burhans LM, Alligood MR. Quality nursing care in the words of nurses. *J Advanced Nurs* 2010; 66(8): 1689-97. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2010.05344.x>.
2. American Association of Colleges of Nursing (AACN). AACN's foundation for academic nursing launches COVID-19 nursing student support fund 2020 [cited 2020 April 30]. Available from: <https://www.aacnnursing.org/News-Information/Press-Releases/View/ArticleId/24609/COVID-19-Student-Support-Fund>.
3. Canadian Association of Schools of Nursing (CASN). Nursing education during the COVID-19 pandemic 2020 2020 [cited 2020 April 30]. Available from: <https://www.casn.ca/wp-content/uploads/2020/03/COVID-19-POSITION STATEMENT.pdf>.
4. National Association of School Nurses (NASN). Coronavirus Disease 19- Talking points for school nurses 2020 [cited 2020 April 30]. Available from: <https://www.nasn.org/blogs/nasn-profile/2020/02/26/coronavirus-19-message-to-school-nurses>.
5. Hemşirelik Eğitimi Derneği (HEMED). Önemli duyuru 2020 [cited 2020 April 26]. Available from: http://www.hemed.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=704&Itemid=183

6. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK). Hemşirelik programlarındaki son sınıf öğrencileri için alınan yeni karar 2020 [cited 2020 April 26]. Available from: <https://covid19.yok.gov.tr/Sayfalar/HaberDuyuru/hemşirelik-programlarındaki-ogrencilere-uzaktan-egitim-imkani.aspx>.
7. Sendir M, Celik S, Dissiz M, et al. Hemşirelik eğitimi ve uygulamasında yeni bir yaklaşım: Hemşirelik eğitimi ve uygulamasının bütünleşmesi. *Hemşirelik Akademik Araştırma Derg* 2018; 4(2): 92-9. doi: 10.5222/jaren.2018.092.
8. Schreier M. Content analysis, qualitative. Sage research methods foundations, online only edition. London: Sage. 2019.
9. Foronda CL, Swoboda SM, Hudson et al. Evaluation of vSIM for nursing: A trial of innovation. *Clinical Sim Nurs* 2016; 12(4): 128-31. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecns.2015.12.006>.
10. Lopreiato JO (Ed.), Downing D, Gammon W, Lioce L et al (Associate Eds.), and the Terminology & Concepts Working Group. *Healthcare Simulation Dictionary*, 2016. Available from: <https://www.ssih.org/dictionary>.
11. Curl ED, Smith S, Chisholm LA et al. Effectiveness of integrated simulation and clinical experiences compared to traditional clinical experiences for nursing students. *Nur Educ Perspectives* 2016; 37(2): 72-77. doi: 10.5480/15-1647.
12. Canadian Association of Schools of Nursing (CASN). Virtual simulation: Covid-19-Assessment and PPE 2020 [cited 2020 April 30]. Available from: <https://www.casn.ca/2020/04/virtual-simulation-covid-19-assessment-and-ppe/>.
13. Hemşirelik Dekanlar Konseyi. 10 Nisan 2020 Hemşirelik Dekanlar Konseyi Toplantısı [cited 2020 April 30]. Available from: <https://www.thder.org.tr/uploads/files/dekanlar-konseyi.pdf>.
14. Karabilgin ÖS, Şahin H. Eğitim etkinliğini değerlendirmede öğrenci geri bildiriminin kullanımı. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2006; 21(21): 27-33.
15. Telli SG, Altun D. Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Derg* 2020; 3(1): 25-34.
16. Canadian Nurses Association (CNA). CNA certification program 2020 [cited 2020 May 30]. Available from: <https://www.cna-aic.ca/en/certification>.